

POLITIKUSOK – DÖNTÉSHOZÓK

Parlamenti képviselők, önkormányzati képviselők, pártpolitikusok stb.

1. KÉP A POLITIKUSOKRÓL

Az általános kép szerint míg az üzleti szektorban, a közigazgatásban, az oktatásban, vagy akár civil környezetvédő szervezeteknél dolgozók hosszú távon gondolkodnak, addig a politikusok a lehető leghamarabb akarnak meggazdagodni, így aztán ők a legkorruptabbak. „A politikus négy év alatt akarja a pecsenyét megsütni.”

2. VALÓSÁG

Nem egy politikus köszönheti a mandátumát annak, hogy környezetvédő nézeteket hangoztatott. Egy kis városban például egy villanszerelő azt mondta a kocsmában: „Ha én lennék a polgármester, nem épülne itt hulladékégető.” Pár hónap múlva polgármester volt; az ügy megtalálta a megfelelő embert, és ő nem hátrált meg.

A költség-haszon elv szerint két fajta problémával nem foglalkoznak szívesen a politikusok. Az egyik fajta probléma az, ami kevés embert érint. Az persze vitatható, hogy mennyi a kevés, mert esetenként akár 300 000 ember problémája is kevés lehet. Egy országgyűlési képviselő számára a néhány ezer embert érintő környezeti ügy nem biztos, hogy vonzó lesz.

A másik fajta probléma, amit nem szívesen vállalnak fel a politikusok az óriási léptékű probléma, amit megoldhatatlannak érznek. Nem vonzó például a globális éghajlatváltozással foglalkozni, mert az teljesen kezelhetetlennek, megfoghatatlannak, megoldhatatlannak tűnik. Hasonló okból kerülnek a politikusok például (a környezeti állapotot jelentősen befolyásoló) a MÁV, vagy a BKV ügyeit, de akár a gazdátlan szemétkerakók ügyét is.

A **Parlament Környezetvédelmi Bizottságába** a legtöbben csak azért kerülnek, mert más bizottságokban már nem maradt számukra hely. Környezetvédelmi Bizottság tagjai felének semmi köze nincs a környezetvédelemhez. Van agrár szakember, és vízvédelmi mérnök is a bizottság tagjai között, de a legtöbben azért vannak itt, mert máshol már nem volt hely. „Zsírosabb falatra vágytak”: gazdasági bizottságra, EU bizottságra... A politikusok szerint a környezetvédelem csak nyűg és gond, de politikai előnyöket nem hoz. Ráadásul szakmai hozzáértést igényelne.

A szakmai szervezetek, érdekképviselők nem csak a jogszabályok alkotói felé, de a politikusok felé is próbálnak hatni, próbálnak **lobbizni**. Ez persze elég nehéz, ha korábban a közigazgatással való egyeztetés nem hozott eredményt. Ha a közigazgatás nemet mondott, akkor általában a politika sem áll ki valami mellett. A politikusok nem nagyon tudnak a közigazgatással szemben menni. A dolog bonyolult, hiszen nem csak a politika függ a közigazgatástól, hanem a közigazgatás is függ a politikusoktól. Esetenként a minisztériumok politikai stabilitása fontosabb is lehet, mint a munka szakmaisága.

A politikusok két nagy csoportra oszthatók. Az egyik csoportba tartoznak a **környezetpolitikusok**. Ők a magyar politikai életben jobb-, és baloldalon is megtalálhatóak, de

viszonylag kevesen vannak. Ők azok, akik szerint a környezetvédelem politikai hasznát is hozhat. A környezetpolitikusok a zöld szervezeteket, a környezeti érdekeket szem előtt tartó üzleti szervezeteket szövetségesnek tartják.

Minden környezetvédő politikus szükségképpen ellenzéki, még akkor is, ha a saját pártja kormányoz is. A politikusok között is él egy kép a környezetvédőkről, így a környezetvédő politikusokról is: naivaknak, kicsit álmodozónak tartják őket. Megkülönböztetik a kiegyensúlyozott zöldeket a radikális, „haragos” zöldektől. Előbbieket tisztelik, mint szakpolitikusokat, de az utóbbiakat megmosolyogják, azt mondják, hogy velük nem lehet tárgyalni, egyeztetni. Ma már azért a környezetpolitikusoknak van akkora informális rangjuk, mint mondjuk az egészségpolitikusoknak, vagy a szociális politikusoknak.

Zöld pártokat sokan, sokféleképpen próbáltak létrehozni – ezidáig sikertelenül. A szándék mögé nem sorakoztak fel sem a politikusok, sem a környezetvédő civil szervezetek. Ahogy egyikük fogalmazott: „Semmi közünk azokhoz a furcsa emberekhez, akik különböző zöld pártokat népszerűsítene.”

A **többi politikus**, a többség csak esetenként foglalkozik környezetvédelemmel. A legtöbb politikus nagypolitikával foglalkozik, esetleg néhány kiemelt területtel is, mint amilyen a mezőgazdaság, a külügy, a hadügy. A környezetvédelem súlyát a többség nem érzi. A **külpolitika** azonban jelentős hatást érhet el.

A politikusok környezetvédelemhez való viszonya megváltozott, mióta az EU tagság elérhető távolságba került. Az integrációs bizottság ülésén elhangzott, hogy az EU készülő országjelentésében az egyik legjelentősebb elmarasztalás a hulladékkezelésről szóló rész. Több környezetvédelemmel addig nem foglalkozó politikus azóta érezhetően jobban odafigyel a témára, ez jól érezhető volt például a hulladékgazdálkodási törvény tárgyalásakor.

A Kiotói Jegyzőkönyvet például a közeledő Johannesburgi Környezetvédelmi Világcsúcs miatt kellett elfogadni: kínos lett volna a világcsúcsra úgy elmenni, hogy azt kelljen ott mondani, hogy Magyarország nem ratifikálta a Kiotói Jegyzőkönyvet. Így viszont olyan jól sikerült Magyarország johannesburgi szereplése, hogy azt Margot Walstrom asszony, az EU környezetvédelmi biztosa külön is dicsérte.

Helyi politikára könnyebben lehet környezeti ügyekben hatni, mint a regionális, vagy országos politikára. Különösen jól ellenőrizhetőek a környezeti döntések a kisebb településeken, ahol az ügyeket is jobban ismerik az emberek, és a képviselőt is többen ismerik. Egy kisebb településen ha egy önkormányzati képviselő rosszul szavaztat, akkor az utcán is csúnyán néznek rá, esetleg meg is szólják.

Az emberek (és velük együtt az őket képviselő politikusok is) érzékenyebbek a környezetvédelemre, ahol az közvetlenül érinti a pénztárcájukat. Balatonnál, Órségben, ahol sokan élnek a turizmusból, az emberek fogékonyabbak a környezeti témákra; ott ez a mindennapi beszélgetéseknek is része. Máshol éppen a munkahelyeket féltik az emberek, ezért az az érdekük, hogy bizonyos környezeti előírásokat ne vegyenek olyan komolyan a hatóságok.

Ma még sok környezeti döntést a pártpolitika alapoz meg. Az EU belépés után ez a tendencia várhatóan csökkenni fog: például az autópályákról, metrókról, vasutakról szóló döntéseket kevésbé fogja érinteni a pártpolitika, és sokkal inkább a szakmai érvek.

Az **Országos Környezetvédelmi Tanács** a szektorok közötti együttműködés egy intézményesített formája, hiszen egyetlen szervezeten belül megtalálhatóak az üzleti szféra, a kutatás, az oktatás, és a civil szervezetek képviselői.

Az állam a társadalom nevében fogalmaz meg üdvözítő célokat, így környezetvédelmi célokat is. Az állam igyekszik megfelelni a társadalom elvárásainak, érdekeinek. Bizonyos társadalmi igényeket, érdekeket a Tanács igyekszik képviselni az állam (a kormány) felé.

A Tanácsban (érthetően) a civil oldal a legradikálisabb. Ezzel a legtöbb esetben ellentétes véleményt képvisel az üzleti oldal. A harmadik oldal, a tudomány, az oktatás általában egyfajta moderátorként, egyensúlyozó erőként viselkedik a tárgyalások során.

3. TANÁCSOK POLITIKUSOKNAK

Ha el akarjuk érni, hogy a politikai döntésekben környezeti érdekeket is figyelembe vegyenek, akkor a kormánnyal, a kormányzó párt frakciójával együttműködést kell keresnünk. Sokszor egy megvalósult kompromisszum jobb lehet egy elvetett, leszavazott, de elhű tervezetnél.

Környezeti ügyekben nem érdemes a hagyományos jobb oldal – bal oldal elkülönülést figyelembe vennünk. Környezeti politikusok, környezeti témákra érzékenyebb képviselők minden pártban vannak. Keressük a kapcsolatot azokkal, akik hozzánk hasonlóan gondolkodnak.

Használjuk ki a **szövetségek, érdekképviselések** adta lehetőségeket. Ezek a szervezetek nagy segítségünkre lehetnek jogszabályok, tervezetek szövegezésében. Sokszor az ő tanácsaik tették a tervezetet végrehajtható, használható jogszabállyá.

Hasonlóképpen éljünk a **civil szervezetek** által felkínált lehetőségekkel. Sok környezetvédő szervezet kitűnő, elismert szakértőkkel dicsekedhet. Az ő véleményük, tanácsuk nagy hasznunkra lehet a jogszabály-tervezetek vitáiban. Fontos lehet az oktató, nevelő, ismeretterjesztő, de a nyomásgyakorló szerepük is. (A közelmúltban egyetlen napon több tízmillió ember tüntetett civil szervezetek szervezésében a világ több, mint 600 városában.)

4. HOGYAN ÉPÍTSÜNK KAPCSOLATOT POLITIKUSOKKAL

Egy érdekes vélemény szerint a politikus csak akkor dönt, ha a nem döntés hátránya nagyobb, mint a döntés kockázata. Amíg nem dönteni, nem állást foglalni vonzóbb, biztonságosabb, addig nem várhatunk a politikusoktól semmi jelentőset.

Ez valószínűleg így lehet, és talán nem is csak a politikusok esetében. De akkor hogyan bírhatjuk a politikusokat, a fontos döntések meghozóit a környezeti érdekek figyelembevételére?

Általában a pártok frakcióvezetőit célszerű megkeresnünk, illetve a már korábbról ismert személyeket, kapcsolatokat. Tájékozódjunk előre a hatáskörökről, lehetőleg ne kérjünk segítséget olyan személyektől, akiknek semmiféle jogköre nincs az adott ügyben.

Hasznos lehet a kampány során a jelöltekkel **aláíratni egy megállapodást**. Ebben a lehető legkonkrétabban le kell írni, hogy mit vár el az adott szervezet a politikustól a hatalomra kerülés után. Cserébe a szervezet támogatja a jelöltet a kampány során – morálisan, vagy akár konkrét akciókkal is. Egy aláírt megállapodást felrúgni morálisan bukást jelentene, és ez politikai bukást is okozhatna.

Ilyen 12 pontos megállapodást íratnak alá például a környezetvédők Medgyessy Péterrel – még miniszterelnökké választása előtt. A megállapodás nem csak jó irányba tereli a civilek és a kormány kapcsolatait, de a médiába kerülve jelentős tudatformáló ereje is van.

Egy környezetvédő szervezet készített egy listát, hogy mik azok a dolgok, amiket az önkormányzati választásokon a jelöltek vállalhatnak, illetve amiket a választópolgárok kérhetnek tőlük választási gyűléseken. A javaslatot az Országos Környezetvédelmi Tanács felkarolta, és a saját titkárságán kinyomtatt. A Tanácsban jelenlévő civil szervezetek vállalták a terjesztést. Ez egy ötlet sor lehet ahhoz, hogy a jelölt és a lakosság megállapodjon: „Te ezt képviseled, mi meg rád szavazunk.” A megállapodást érdemes írásba fektetni, sok tanúval aláírni, és a médiával is tudatni.

A politikus szeret szerepelni, szereti a médiában látni, hallani a nevét. Szereti, ha mondjuk egy konferenciára levezető elnöknek hívják meg, szereti, ha része a közéletnek. A politikusok többsége szívesen vesz minden olyan kezdeményezést, amely a hírneve sérülése nélkül érdekessé teszi őt a **médiák számára**. Nagyon sikeres volt például a Parlamenti Képviselők Kerékpárbarát Frakciója nevű kezdeményezés. A „frakcióhoz” számos képviselő csatlakozott (teljesen különböző pártokból), és több cég is jelentkezett, hogy szívesen adna kerékpárt a képviselők részére.

Politikusokra nagyon jól lehet nyomást gyakorolni a **médián** keresztül. A magyar politikusok átlagon felül média-érzékenyek: a médiában felmerülő ügyeket számolják, osztályozzák. Sok ügy súlyát kizárólag aszerint ítélik meg, hogy mennyit írnak róla az újságok. Az a „való világ”, ami a tévében van, ami nincs a tévében, az nincs, nem is létezik.

A politikusoknak is egyre nagyobb része használja az internetet, így ezen a csatornán is érdemes őket folyamatosan tájékoztatni a környezeti ügyekről. Olvassuk át a **Média** fejezet hírlevélről szóló részét.

Az Andrássy út felújításának tervezésekor eredetileg szóba sem került kerékpárút építése. Néhány civil szervezet viszont sikeresen és tartósan felszínen tartotta az ügyet: sikeresen elérték, hogy csaknem folyamatosan jelentek meg cikkek a kerékpárút szükségességéről. Politikai kérdéssé vált a dolog, és végül megépült a bicikliút az Andrássy úton (bár a megvalósítás módja azóta is vitatott). A média eszközeinek hatékony használatához olvassuk át a **Média** című fejezetet.

Politikusok többsége szeretne több cikluson át **mandátumot szerezni**. Minden olyan akció sikeres lehet, ami ezt komolyan fenyegetheti. Ha egy önkormányzati képviselő egy környezeti ügyben kap száz - kétszáz választók által aláírt levelet, az biztos, hogy befolyásolni fogja. Egyszerűen fél a szavazói elvesztésétől. Lehet, hogy képviselőknek megcímzett, előre megfogalmazott levelezőlapok kiosztásával komoly sikereket érhetünk el.

A környezeti ügyek egyre nagyobb szerepet kapnak a választási kampányok során, különösen a helyhatósági választások idején. A legutóbbi főpolgármester választásában például kiemelt szerepe volt a környezetvédelemnek: a vitákban rendszeresen téma volt a szeméttégető felújítása, a zöldterületek védelme, a tömegközlekedés, a lakótelepek, és a belső negyedek épületeinek felújítása.

Hatásos lehet, ha **nemzetközi példákat** állítunk a politikusok elé. Ha például egyszerűen azt mondjuk egy város önkormányzatának, hogy tiltsa be a parkolást a főutcán, és alakíttasson ki sétálóutcát, akkor jó esélyünk van arra, hogy nem fogják figyelembe venni kérésünket. Ha képekkel, adatokkal, statisztikákkal mutatjuk meg, hogy az ilyen intézkedések

mennyire fellendítették a hasonló városok kereskedelmét és idegenforgalmát, akkor a döntéshozó valószínűleg fontolóra veszi javaslatunkat.

Hasznos lehet, ha egy adott probléma lehetséges megoldásait az üzleti élet képviselői, környezetvédő szervezetek és az önkormányzat néhány munkatársa vagy képviselője – esetleg a civilek szervezésében - együtt vitat meg, vagy ha együtt szerveznek megbeszéléseket, konferenciákat.

A politikusokkal való tárgyalások, egyeztetések előtt mindig tisztázzuk magunkban, hogy **kit, mit képviselünk**. Ha például egyszerre próbáljuk képviselni a hulladékkezelő cégek, a szakértők, és a hulladékot létrehozók érdekeit, akkor a viták során könnyen ellentmondásba kerülhetünk önmagunkkal. Mindig legyen röviden, tömören, lehetőleg írásban is tisztázva, hogy mit szeretnénk, kikkel, és hogyan.

Vagy azt a képviselőt célszerű megkeresni, aki a helyileg illetékes, vagy akinek a dolog feltehetően a profiljába vág. Hogy ez ki, az a tapasztalatok szerint teljesen független a pártállástól. A civil szervezetek segítségünkre lehetnek a megfelelő személy megtalálásában.

Próbáljunk kölcsönösségre építeni: kérjük meg a politikust, hogy látogassa meg a szervezetünket vállaljon előadást, védnökséget stb.

Ha interpellációra kérjük a politikust, ne írjuk meg előre az egész beszédet, de 5-6 mondatban írjuk le a problémát, a kért intézkedést. Ezt vagy felolvassa majd a politikus, vagy átírja.

Ha módosító indítványt szeretnénk megszavaztatni, azt készen megszővegezve adjuk a képviselőnek, és a kért változtatást a paragrafusok nyelvén igyekezzünk leírni. Visszatérő hiba, hogy a környezetvédők húsz oldalas anyagokkal keresik meg a politikusokat, pedig a kapcsolat felvételekor 5-6 lényegretörő mondat is elég lenne (esetleg alátámasztó mellékletekkel).

Országgyűlési képviselők ritkán kapnak napi száz levélnél kevesebbet. A három oldalnál hosszabb leveleket eleve kidobják: fizikailag lehetetlen lenne minden beérkező levelet elolvasni.

Az elküldött levelek kézhezvétele után egy-két nappal célszerű felkeresni a politikusokat (lehetőleg személyesen, de legalább telefonon), és érdeklődni, hogy megkapta-e a levelet, olvasta-e, egyetért-e, van-e kérdése. Eközben kapcsolatok alakulhatnak ki, amelyek hosszútávú együttműködések alapját is jelenthetik.

Jogszába alkotásnál jól hat a tárgyalófélre, ha a civilek részéről egy férfi és egy hölgy kolléga megy tárgyalni. A teljesség, a harmónia érzetét kelti. Különösen jó, ha a hölgy csinos, fiatal.

Módosító indítványokhoz mindig legyen indoklás. Célzottan kell kiosztani a képviselőknél. Nem szeretik, ha másnál viszontlátják ugyanazt az indítványt. Ha ez megtörténne, akkor onnantól az a képviselő ellenségesen viselkedne.

Aki lobbizik, az jó, ha ismert a témában. Segíthet a lobbizásban: ha a végszavazás előtt a média rásegít a témára. Ezt nehéz időzíteni: túl korai sajtóvisszhang bekavarhat, a szavazás után megjelenő meg teljesen visszhangtalan.